

PAPER DETAILS

TITLE: İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanilmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

AUTHORS: Kaya YILMAZ, Mustafa SEKER

PAGES: 21-39

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/319325>

İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kaya YILMAZ¹
Mustafa ŞEKER²

Özet

Yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulu olan sosyal bilgiler eğitiminde, tarih konularının öğretiminde öğrencilerin geçmiş zamanları ve tarihi olayları ezberlemeleri değil tarihsel anlama ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek hedeflenir. Bu amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunabilecek ve sosyal bilgiler konularının öğretiminde kullanılabilecek alternatif öğrenme ortamlarından birisi müzelerdir. Bu araştırma, ilköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklem grubu, A Büyükşehir ilinin üç ilçesinde yer alan altı ilköğretim okulunda 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 210 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında 5'li Likert ölçeği içeren bir anket kullanılmış, elde edilen veriler SPSS 15,0 bilgisayar programı ile çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucu, öğrencilerin büyük bir kısmının bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığını, müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini geliştirmelerine yardım ettiğini düşündükleri ve sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir.

¹ Marmara Üni.Marmara Üni.Atatürk Eğitim Fak.Sosyal Bilgiler Eğitimi

² Hasim İşcan İlköğretim Okulu,Ümraniye,İstanbul

Öğrencilerin müze gezilerine yönelik algılarının olumlu olması dolayısıyla, müzelerin sosyal bilgiler ve tarih konularının öğretiminde etkin olarak kullanılmasına ilişkin öneriler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Müze eğitimi, sosyal bilgiler, tarih eğitimi, öğrenci algıları, ilköğretim*

1.GİRİŞ

Eğitim ve öğrenme psikolojisi alanında yapılan bilimsel çalışmalar, ilk önceleri felsefi bir akım olarak doğmuş olan yapılandırmacılığın eğitim ve öğretimde kullanılmasının öğrencilerin öğrenme düzeylerini nitelik ve nicelik olarak artırmada çok etkili sonuçlar verdiğini göstermiştir. Günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ilk ve orta dereceli okullarda eğitim ve öğretim etkinliklerinin yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı olarak yürütülmesine gayret edilmektedir. İlköğretim programında yer alan derslerden biri olan sosyal bilgiler de yapılandırmacı yaklaşım üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşımda öğrencilerin öğrenmelerinde aktif bir rol oynamaları, yeni karşılaştıkları bilgileri ezberlemeden önceki bilgi ve deneyimleri ile ilişkilendirerek anlamlandırmaları, yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri hedeflenmektedir (Yılmaz, 2008). Yapılandırmacı yaklaşıma uygun sosyal bilgiler öğretiminde, özellikle tarih konularının öğretiminde, geçmiş zamanlara veya tarihi olaylara ilişkin bilgilerin öğrencilere ‘aktarılması veya ezberletilmesi’ değil ‘tarihsel anlama’ ve ‘tarihsel düşünme becerilerinin’ geliştirilmesi hedeflenir. Yaklaşım yaklaşımın ilkeleri doğrultusunda sosyal bilgiler ve tarih öğretiminden hedeflenen bu amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunacak alternatif öğrenme ortamlarından birisi müzelerdir. Müzeler, içinde bulundurdıkları somut nesneler, tarihi ve kültürel varlıkları ile geleneksel sınıf ortamları dışında alternatif bir öğrenme ortamı sunarak yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasına uygun bir zemin hazırlar. Öğrencilerin müzelerde somut olarak müşahade ettikleri eski uygarlıklardan ve farklı kültürlerden kalan tarihi eserler, tarihsel empati kurma, kanıt temelli arguman geliştirme, geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, tarihte süreklilik ve değişimi anlama gibi önemli tarihsel düşünme becerilerinin kazanılmasını kolaylaştırır.

Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılmasının pek çok yararları vardır. Müzeler, öğrencilerin geçmiş zamanlardan kalan tarihi eser ve kültürel varlıkların değerini anlamalarını, kültürel mirasa sahip çıkarak korumalarını ve farklı kültürlerle hoşgörülü yaklaşarak çok kültürlülüğü özümsemelerini sağlar (Sheppard, 2001). Müzelerde sergilenen koleksiyonlar öğrencilerin geçmişin nasıl yorumladığını görmelerini sağlayarak geçmiş ve tarih disiplini hakkında eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur (Marcus, 2007). Müzelerde toplanarak sergilenen nesneler, objeler veya koleksiyonlar ulusal kimliğin, kültürün ve belleğin korunmasına, tarihi ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasına da yardım eder (Crane, 2000; Kaplan, 1994; Mclean, 2005). Bu faydalarının yanısıra müzeler, gözlem yapma, hayal gücünü kullanma ve yaratıcılık gibi becerilerin ve estetik veya beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine de yardımcı olur (Atagök, 1999). Bu sebeplerden dolayı müzeler, gerek sosyal bilgiler gerekse tarih eğitimi müfredat programlarında belirtilen birçok amacın etkili bir şekilde gerçekleştirilmesine imkan verecek potansiyele sahiptir. Müzelerin sosyal bilgiler ve tarih eğitimine getireceği bu katkılardan dolayı tarih standartlarında müzelerin eğitimsel amaçlı kullanılması gerektiği vurgulanmış (Marcus, 2007) ve lisans programlarındaki sosyal bilgiler öğretim yöntemleri dersinin müze eğitimi kapsaması tavsiye edilmiştir (Lacina ve Watson, 2003; Wunder, 2002). Örnek vermek gerekirse, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki *The National Center for History in the Schools*, öğrencilerin tarihsel metinleri müzelerdeki nesnelerle ve diğer kaynaklarla karşılaştırmalarını ve doğruluğunu değerlendirmelerini öngörmektedir (Marcus, 2007). Ülkemizde de Tebliğler Dergisi'nde (1998) sosyal bilgiler öğretiminde müze ve tarihi yerlere geziler yapılmasının gerekliliğine ve önemine işaret edilmiştir. Talim Terbiye Kurulu'nun 24.01.2008 tarihli kararı ile sosyal bilgiler öğretim programına 'müze ile eğitim' konusunda yeni ilaveler yapılmıştır (MEB, 2008).

Sosyal bilgiler öğretim ve öğrenim sürecinde birçok faydası bulunan müzenin literatürde çeşitli tanımları yapılmıştır. Sözen ve Tanyeli (1987) müzeyi, bilimsel, sanatsal, kültürel ve tarihsel ürünlerin devamlı olarak sergilendiği halka açık bir yapı olarak tanımlamıştır. Artut'a (2001) göre müze, doğa, tarih ve kültür varlıkları ile ilgili bilimsel veya sanatsal değeri bulunan eser, anıt, kalıntı, eşya, belge ve benzeri şeylerin saklandığı, korunduğu ve sergilendiği mekanlardır. Kültür Bakanlığı'nın Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği 4. maddesinde müze, "kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen,

değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2008). Müzenin en kapsamlı tanımı çağdaş müzecilik anlayışını yansıtacak şekilde Uluslararası Müzeler Konseyi (*International Council of Museums, ICOM*) tarafından yapılmıştır. ICOM (2006), müzenin tanımını şu şekilde yapmıştır: “Müze, toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insanlara ve yaşadıkları çevreye ait somut ve somut olmayan kanıtları (a) üzerlerinde çalışma yapmak, (b) insanları eğitmek ve (c) eğlendirmek amacıyla toplayan, koruyan, araştıran ve toplumla iletişim kurarak sergileyen, kar amacı gütmeyen sürekliliği olan bir kurumdur.” Bu tanımda müzelerin kar amacı taşımaması gerektiği vurgulansa da, müzelerin turizm sektörünün bir parçası olarak görülmeye başlandığı, kısmen de olsa ticari endişelerden etkilendiği ve kâr amacına yöneldiği bilinmektedir (Van den Bosch, 2005). ICOM, müzelerin amaçlarını ve işlevlerini etkili bir şekilde yerine getirmesi ve topluma profesyonel olarak hizmet verebilmesi için gerekli etik ilkeleri ve minimum standartları da belirlemiştir. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir: Müzeler, bilimsel, tarihsel, estetik ve manevi önemi bulunan insanlığın doğal ve kültürel mirasını temsil eden nesnelerin korunmasına, toplum tarafından anlaşılmasına ve değer verilmesine yardım eder; toplumun yararına olacak ve gelişimini sağlayacak kaynaklar ve koleksiyonlar içerir; bilgi üretmek için gerekli birincil kanıtları barındırır; müzelerde sergilenen nesnelerin ait olduğu toplumlarla yakın işbirliği içinde çalışır; hukuki prosedüre uygun profesyonel bir çalışma tarzı vardır (ICOM, 2006).

Müzelerin eğitim ve öğretimde kullanılmasına ilişkin ulusal ve uluslar arası çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular kısaca şöyle özetlenebilir. Müzelerin insanların geçmişle günümüz arasındaki ilişkiyi görmelerini sağlama açısından tarih kitaplarından ve okullardaki geleneksel tarih öğretiminden daha etkili olduğu; müzelerin lise tarih öğretmenlerinden, üniversite profesörlerinden ve tarih kitaplarından daha güvenilir tarihsel bilgi kaynağı olarak görüldüğü; insanların geçmişten kalan gerçek nesneleri barındıran müzelerdeki tarihi sevdikleri ama ezber gerektiren okullardaki tarihi sevmedikleri belirlenmiştir (Rosenzweig 2000). Müze ziyaretlerinin Amerika’da oldukça yaygın olduğu, müzelerin alışveriş ve spor etkinliklerinin yanında en popüler ev dışı eğlence etkinlikleri arasında yer aldığı

da tespit edilmiştir (Falk and Dierking 2000). Aynı çalışmada insanların eleştirel bakış açısı olmaksızın müzeleri ziyaret ettikleri, müzeleri tarihin yorumlandığı yerler olarak algılamadıkları ve müzeleri güvenilir, otantik ve anlaşılır olarak gördükleri de rapor edilmiştir. Müzelerin bulunduğu ortam ve fiziksel özelliklerin halkın müze kavramına yüklediği anlamda ve müze ziyareti sonrası neler hatırladıklarında belirleyici bir rol oynadığı orya çıkan bulgular arasındadır (Falk & Dierking, 1998). Sosyal, siyasi ve ekonomik faktörler müzelerde tarihin nasıl yorumlandığını etkilediğinden öğretmenlerin müze ziyaretlerinde öğrencilerin dikkatini bu faktörlere çekmeleri ve müzeleri analitik ve eleştirel bakış açısıyla gözlemlemeleri, müzelerin tarihi nasıl yorumladıkları hakkında eleştirel yansıtmacı düşünme yapmaları tavsiye edilmiştir (Marcus, 2007). O.D.T.Ü. Geliştirme Vakfı ve O.D.T.Ü. Eğitim Bilimleri Bölümü tarafından 1997 yılından itibaren öğretmen, öğrenci ve uzmanların katılımıyla okul-müze işbirliği çerçevesinde yürütülen müze eğitimi uygulamaları sonucunda öğretmenler, müze eğitimini daha iyi anladıklarını, müzelerin müfredattaki belirli konuları öğretmede daha etkili olduğunu tecrübe ettiklerini bu sebepten müzelerle işbirliği yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler de proje kapsamında yapılan uygulamalara katılmaktan hoşlandıklarını, müzelerde gözleme, izleme, yazma, çizme, rol yapma ve tartışma yoluyla tarih (tarihsel eser, kişi ve olayları) öğrenmenin zevkli olduğunu, başka müzeleri de gezmek ve incelemede bulunmak istediklerini ifade etmişlerdir (Uğur, 2004). Diğer araştırmalarda ve araştırmalara dayalı derleme çalışmalarında da müze gezilerinin müfredat programlarındaki konuların öğrenilmesini kolaylaştırdığı, öğrencilerin derse olan ilgilerini ve akademik başarılarını arttırdığı, sorgulama, yaratıcı düşünme ve problem çözme gibi yüksek düzeyde düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirdiği (zaman ve kronolojiyi algılama, tarihte değişim ve sürekliliği kavrama, tarihsel kanıtları kullanma, tarihsel empati yapma gibi) vurgulanmış ve müze eğitiminde görülen eksikliklere işaret edilmiştir (Akmehmet ve Ödekan, 2006; Akyüz, 2009; Bozdoğan, 2007; Çulha, 2006; Demir, 2005; Erim, 2005; Filiz, 2010; Gerçek, 1999; Güleç ve Alkış, 2003; Hein, 1998; Kuşan, 2005; Maccario, 2002; Sheppard, 2001; Wunder, 2002).

2.YÖNTEM

Araştırmada tarama (*survey*) modeli kullanılarak mevcut durum betimlenmiştir.

2.1.Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini 2008-2009 eğitim öğretim yılında A ilinin (Büyükşehir) X, Y ve Z (rumuz) ilçelerindeki resmi ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, 6 ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan toplam 210 (Kız: 108, Erkek:102) öğrenciden meydana gelmektedir. Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin dağılımı şöyledir: 6. sınıf erkek öğrencilerinin sayısı 33 (% 45,8), kız öğrencilerinin sayısı 39 (% 54,2) olmak üzere toplam 72 dir. 7. sınıf erkek öğrencilerin sayısı 27 (% 40,9), kız öğrencilerin sayısı 39 (%59,1) olmak üzere toplam 66 dir. 8. sınıfta olan erkek öğrencilerin sayısı 42 (% 58,3), kız öğrencilerin sayısı 30 (% 41,7) olmak üzere toplam 72’dir. Öğrencilerin sınıflara göre cinsiyetlerinin dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1- Cinsiyet’in sınıflara göre dağılımı

Cinsiyet	6. sınıf		7.sınıf		8. sınıf	
	f	%	f	%	f	%
Erkek	33	45,8	27	40,9	42	58,3
Kız	39	54,2	39	59,1	30	41,7
Total	72	100,0	66	100,0	72	100,0

2.2.Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmada nicel veri toplama ve analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma verilerini toplamak için 5’li Likert ölçeği içeren anket kullanılmış ve elde edilen veriler SPSS 15,0 bilgisayar programı ile analiz edilmiştir. Veriler üzerinde betimsel istatistik işlemleri yapılarak anket maddelerine öğrencilerin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiştir. Betimsel istatistik, araştırılan konu hakkında bireylerin cevaplarını betimlemek için kullanılan bir istatistik türü olup karmaşık ve dağınık olan verileri anlaşılır ve sistemli hale getirir (Özgüven, 1994).

3.BULGULAR

3.1.Müze gezilerinin bilgi, görsellik ve genel kültüre katkı açısından değerlendirilmesi

Öğrencilerden katıldıkları müze gezilerini bilgi, görsellik ve genel kültürlerine katkı açısından kendilerine yarar sağlayıp sağlamadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının müze gezilerinin bilgi, görsellik ve genel kültür açısından kendilerine oldukça çok katkısı olduğu yönünde değerlendirme yapmışlardır. Bilgi düzeylerine katkısı açısından ne kadar yararlı olduğu sorusuna, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %79,2’si, 7. sınıfın %86,4’ü ve 8. sınıfın %84’ü “yararı oldu” ve “çok yararı oldu” seçeneğini işaretlemiştir. Müzelerin görsel açısından öğrenme düzeylerine yarar sağlayıp sağlamadığı sorusuna, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %83,3’ü, 7. sınıfın %95,4’ü ve 8. sınıfın 54,2’si “yararı oldu” ve “çok yararı oldu” seçeneğini işaretlemiştir. Müze gezilerinin genel kültür düzeylerine katkısının olup olmadığı sorusuna, 6. sınıfın 91,7’si, 7. sınıfın 90,9’u ve 8. sınıfın 83,4’ü “yararı oldu” ve “çok yararı oldu” seçeneğini işaretlemiştir. Sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2- Müze gezilerinin kazandırdıklarına ilişkin öğrenci görüşlerinin dağılımı

Görüşler	Sınıf	Cinsiyet	Hiçbir yararı olmadı		Çok az yararı oldu		Az yararı oldu		Yararı oldu		Çok yararı oldu		TOPLAM			
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bilgi açısından	6	K	0	0	0	0	6	8,3	12	16,7	21	29,2	39	72	54,2	100
		E	0	0	0	0	9	12,5	9	12,5	15	20,8	33		45,8	
	7	K	0	0	3	4,5	3	4,5	15	22,7	18	27,3	39	66	59,1	100
		E	3	4,5	0	0	0	0	6	9,1	18	27,3	27		40,9	
	8	K	0	0	0	0	0	0	6	9	21	29,2	30	72	41,7	100
		E	3	4,2	0	0	6	8,3	15	20,8	18	25,0	42		58,3	
Görsellik açısından	6	K	0	0	3	4,2	3	4,2	6	8,3	27	37,5	39	72	54,2	100
		E	0	0	0	0	6	8,3	6	8,3	21	29,2	33		45,8	
	7	K	0	0	0	0	0	0	15	22,7	24	36,4	39	66	59,1	100
		E	0	0	3	4,5	0	0	9	13,6	15	22,7	27		40,9	
	8	K	0	0	3	4,2	6	8,3	12	16,7	9	12,5	30	72	41,7	100
		E	3	4,2	0	0	21	29,2	12	16,7	6	8,3	42		58,3	
Genel kültür açısından	6	K	0	0	0	0	3	4,2	9	12,5	27	37,5	39	72	54,2	100
		E	0	0	0	0	3	4,2	9	12,5	21	29,2	33		45,8	
	7	K	0	0	0	0	0	0	18	18,2	21	40,9	39	66	59,1	100
		E	0	0	3	4,5	3	4,5	3	4,5	18	27,3	27		40,9	
	8	K	0	0	0	0	3	4,2	0	0	27	37,5	30	72	41,7	100
		E	0	0	3	4,2	6	8,3	3	4,2	30	41,7	42		58,3	

3.2.Müzelerin sosyal bilgiler ve tarih eğitimi çerçevesinde değerlendirilmesi

Sosyal bilgiler derslerinde müze gezilerinin gerekli olup olmadığına ilişkin öğrencilerin görüşleri sorulmuş ve şu cevaplar alınmıştır. 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %75'i, 7. sınıfın %72,7'si ve 8. sınıfın %79,1'i Sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin düzenlenmesi gerektiğine inanarak müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılması düşüncesini desteklemişlerdir. Sonuçlar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3-Sosyal Bilgiler dersinde müze gezilerinin gerekliliğine ilişkin görüşler

Görüşler	Sınıf	Cinsiyet	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam		
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okullarda sosyal bilgiler dersinde müze gezileri düzenlenmesi gerekmektedir.	6	K	15	20,8	15	20,8	3	4,2	6	8,3	0	0	39	72	54,2
		E	12	16,7	12	16,7	6	8,3	0	0	3	4,2	33		45,8
	7	K	21	31,8	12	18,2	3	4,5	0	0	3	4,5	39	66	59,1
		E	12	18,2	3	4,5	0	13,6	3	4,5	9	0	27		40,9
	8	K	6	8,3	16	25,0	6	8,3	0	0	0	0	30	72	41,7
		E	6	8,3	27	37,5	9	12,5	0	0	0	0	42		58,3
															100
															100

Öğrencilerden müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişmesine yardım edip etmediği hakkında değerlendirme yapmaları istendiğinde, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %54,2'si, 7. sınıfın %68'i ve 8. sınıfın %70,8'i müzelerdeki eserlerin bugün ile geçmiş arasında ilişki kurmalarına (kıyas yapmalarına) “çok” ve “çok fazla” yardım ettiğini belirtmişlerdir. Müzelerdeki eserlerin insanların faaliyetlerinin tarihsel gelişimi (ulaşılan medeniyet seviyesi) hakkında kendilerini düşünmeye sevk edip etmediğine ilişkin yaptıkları değerlendirmede, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %41,6'sı, 7. sınıfın %71,3'ü ve 8. sınıfın %83,4'ü “çok” ve “çok fazla” cevabını vermiştir. Öğrencilerin 6. sınıftan 8. sınıfa kadar geçirdikleri gelişim ve öğrenme düzeyleri, özellikle yüksek düşünme becerilerindeki kademeli gelişme, öğrencilerin cevaplarındaki bu artışı (6. sınıftan 7. sınıfa gelindiğinde yaklaşık %75, 6. sınıftan 8. sınıfa gelindiğinde yaklaşık %100 artış) kısmen açıklayabilir. Öğrencilerden müzelerin kendilerini tarih, coğrafya ve genel kültür alanında geliştirip geliştirmediğine dair değerlendirme yapmaları istendiğinde, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %,70,8'i, 7. sınıfın %72,8'i ve 8. sınıfın %20,9'u “çok” ve “çok fazla” cevabını vermiştir. Sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4- Müzelerin sosyal bilgiler ve tarih eğitimine yararlarına ilişkin öğrenci değerlendirmeleri

Görüşler	Sınıf	Cinsiyet	Çok az		Az		Biraz		Çok		Çok Fazla		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Müzelerde gördüğüm eserler bugünün koşulları ile geçmiş arasında bir kıyas yapmamı sağlıyor.	6	K	3	4,2	6	8,3	0	0	18	25,0	12	16,7	39	54,2
		E	12	16,7	3	4,2	9	12,5	0	0	9	12,5	33	45,8
	7	K	0	0	3	4,5	12	18,2	9	13,6	15	22,7	39	59,1
		E	0	0	3	4,5	3	4,5	3	4,5	18	27,3	27	40,9
	8	K	0	0	6	8,3	0	0	6	8,3	18	25,0	30	41,7
		E	0	0	3	4,2	12	16,7	15	20,8	12	16,7	42	58,3
	6	K	3	4,2	3	4,2	18	25,0	9	12,5	6	8,3	39	54,2
		E	0	0	9	12,5	9	12,5	6	8,3	9	12,5	33	45,8
2.Sergilenen eserler ulaşılan medeniyet seviyesi hakkında düşünmemi sağlıyor.	7	K	0	0	6	9,1	12	18,2	15	22,7	6	9,1	39	59,1
		E	6	9,1	0	0	3	4,5	9	13,6	9	12,5	27	40,9
	8	K	0	0	3	4,2	0	0	3	4,2	24	33,3	30	41,7
		E	0	0	3	4,2	6	8,3	3	4,2	30	41,7	42	58,3
3.Müzelerin beni tarih, coğrafya, genel kültür alanında geliştirdiğini düşünüyor	6	K	3	4,2	6	8,3	3	4,2	3	4,2	24	33,3	39	54,2
		E	0	0	3	4,2	6	8,3	6	8,3	18	25,0	33	45,8
	7	K	0	0	6	9,1	3	4,5	12	18,2	18	27,3	39	59,1
		E	0	0	0	0	9	13,6	6	8,3	12	16,7	27	40,9
	8	K	21	29,2	3	4,2	3	4,2	3	4,2	0	0	30	41,7
		E	18	25,0	3	4,2	9	12,5	3	4,2	9	12,5	42	58,3

Öğrencilerin cevaplarında samimi, dürüst ve tutarlı olup olmadıklarını belirlemek için, “müze gezilerinin zamana kaybı olduğunu düşünüyorum” şeklindeki düşünceye katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Tablo 5’de görüleceği üzere, öğrencilerin büyük kısmı bu düşünceye “kesinlikle katılmıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde cevap verdiğinden (6.sınıf % 66,6; 7.sınıf % 90,9; 8.sınıf % 62,6), verdikleri cevapların samimi ve tutarlı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Tablo 5- Müze gezilerinin gerekliliğine ilişkin öğrencilerin düşünceleri

Görüşler	Sınıf	Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
4. Müze gezilerinin zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	6	K	21	29,2	6	8,3	0	0	6	8,3	6	8,3	39	54,2
		E	15	20,8	6	8,3	0	0	6	8,3	6	8,3	33	45,8
	7	K	30	45,5	6	9,1	0	0	3	4,5	0	0	39	59,1
		E	21	31,8	3	4,5	3	4,5	0	0	0	0	27	40,9
	8	K	21	29,2	3	4,2	3	4,2	3	4,2	0	0	30	41,7
		E	18	25,0	3	4,2	9	12,5	3	4,2	9	12,5	42	58,3

Çalışmada öğrencilerin okul dışı müze gezilerine gitme eğilimleri de incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir. Tablo 6’dan anlaşılabacağı üzere, 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin %,54,2’si, 7. sınıfın %63,6’sı ve 8. sınıfın %58,3’ü “okulun düzenlemiş olduğu geziler dışında zaman buldukça müzeye giderim” bildirimine “bazen” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının okul tarafından gezi düzenlenmese de ara sıra müzeleri ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 6-Öğrencilerin okul dışında müzelere gitme eğilimleri

Görüşler	Sınıflar	Cinsiyet	Her zaman		Sık sık		Genellikle		Bazen		Hiçbir zaman		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okulun düzenlemiş olduğu geziler dışında zaman buldukça müzelere giderim.	6	K	0	0	3	4,2	6	8,3	27	37,5	3	4,2	39	54,2
		E	6	8,3	0	0	9	12,5	12	16,7	6	8,3	33	45,8
	7	K	0	0	0	0	6	9,1	21	31,8	12	18,2	39	59,1
		E	3	4,5	3	4,5	0	0	21	31,8	0	0	27	40,9
	8	K	0	0	6	8,3	9	12,5	9	12,5	6	8,3	30	41,7
		E	0	0	0	0	0	0	33	45,8	9	12,5	42	58,3

Öğrencilerin “müze gezilerinde karşılaşılabilecek sorunlara” ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde, ulaşım ile ilgili sorunla “çok az” karşılaşan grubun % 27,3 ile 7. sınıf kız öğrencilerinin olduğu, ücretlerin yüksek olmasıyla ilgili sorunla “sık” karşılaşan grubun % 29,2 ile 8. sınıf erkek öğrencilerinin olduğu ve müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması gibi bir sorunla “hiç” karşılaşmadığını belirten grubun % 25,0 ile 8. sınıf kız öğrencilerinin olduğu görülmüştür. Sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine
ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde
Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Tablo 7-Müze gezilerinde karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin öğrenci görüşleri

Görüşler	Sınıf	Cins.	Hiç karşılaşmadım		Çok az karşılaşım		Az karşılaşım		Sık karşılaşım		Her zaman karşılaşım		Toplam	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Müzelere ulaşımın zor olması	6	K	9	12,5	6	8,3	9	12,5	9	12,5	6	8,3	39	54,2
		E	6	8,3	6	8,3	12	16,7	6	8,3	3	4,2	33	45,8
	7	K	3	4,5	18	27,3	12	18,2	3	4,5	3	4,5	39	59,1
		E	6	9,1	6	9,1	9	13,6	3	4,5	3	4,5	27	40,9
	8	K	15	20,8	0	0	3	4,2	12	16,7	0	0	30	41,7
		E	9	12,5	9	12,5	12	16,7	3	4,2	9	12,5	42	58,3
2.Müze giriş ücretlerinin yüksek olması	6	K	12	16,7	3	4,2	15	20,8	6	8,3	3	4,2	39	54,2
		E	6	8,3	6	8,3	6	8,3	6	8,3	9	12,5	33	45,8
	7	K	0	0	0	0	15	22,7	12	18,2	12	18,2	39	59,1
		E	3	4,5	0	0	12	18,2	9	13,6	3	4,5	27	40,9
	8	K	3	4,2	3	4,2	18	25,0	3	4,2	3	4,2	30	41,7
		E	3	8,3	0	0	6	8,3	21	29,2	9	12,5	42	58,3
3.Müzelerin yeterli koleksiyona sahip olmaması	6	K	15	20,8	9	12,5	3	4,2	12	16,7	0	0	39	54,2
		E	6	8,3	3	4,2	12	16,7	3	4,2	9	12,5	33	45,8
	7	K	3	4,5	12	18,2	6	9,1	15	22,7	3	4,5	39	59,1
		E	9	13,6	12	18,2	3	4,5	0	0	3	4,5	27	40,9
	8	K	18	25,0	6	8,3	3	4,2	0	0	3	4,2	30	41,7
		E	15	20,8	12	16,7	9	12,5	3	4,2	3	4,2	42	58,3

4.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğunun müze gezilerinin bilgi, görsellik ve genel kültür açısından kendilerine çok yararlı olduğunu, müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine yardım ettiğini, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini geliştirdiğini düşündükleri ve sosyal bilgiler dersinde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekliliğine inandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplarda samimi ve tutarlı oldukları görülmüştür.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, müzelerin eğitim ve öğretimde etkin olarak kullanılması gerektiğine ilişkin görüşleri destekler niteliktedir. Araştırma konusu üzerine yurtiçi ve yurtdışında yapılan daha önceki çalışmalarda olduğu gibi (Akmehmet ve Ödekan, 2006; Filiz, 2010; Güleç ve Alkış, 2003; Maccario, 2002; Rosenzweig 2000; Uğur, 2004), bu çalışmada da öğrencilerin müze gezilerine yönelik algılarının oldukça olumlu olduğu, müzelerin kendilerini çeşitli açılardan gelişmelerine yardım ettiğini düşündükleri ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasının gerekliliğine inandıkları görülmüştür. Öğrencilerin eğitim-öğretim açısından yararına ve etkinliğine inandıkları müzeler, sosyal bilgiler özellikle tarih dersinin günümüz yaşantısıyla ilgisiz, ezbere dayalı bir ders olduğu imajının kaldırılmasına, müfredattaki amaçların kazandırılmasına yardım etme potansiyeline sahiptir. Bu sebepten gelişmiş ülkelerin aksine ülkemizde atıl durumda olan müzelerin eğitsel amaçlarına işlevsellik kazandırılmasına, eğitimde etkin olarak kullanılmasına, okul ve müze işbirliği çalışmalarının yaygınlaştırılmasına, yaygın eğitim kurumları olarak sınırlı bir şekilde hizmet veren müzelerin örgün eğitime entegre edilmesine ihtiyaç vardır. Müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasında M.E.B. Talim Terbiye Kurulu'nun müzelerin eğitsel amaçlarla kullanılmasına ilişkin yaptığı tavsiyeler göz önüne alınmalıdır. İlgili kurul, 2008 yılında aldığı bir kararla sosyal bilgiler ders konuları ve ünitelerinden hangilerinin müzelerle ilişkilendirilebileceğini belirtmiştir (MEB, 2008). İlköğretim düzeyinde müzelere yapılacak geziler önceden planlanmalı ve müzede gerçekleştirilecek öğretim etkinlikleri ünite kazanımları ile ilişkilendirilmelidir. Sosyal bilgilerden hedeflenen amaçların öğrencilere kazandırılmasında müzelerden yararlanıldığında drama, buluş yoluyla öğrenme ve tarihsel empati gibi

yapılandırmacı yaklaşıma uygun çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalıdır.

Bu araştırmada anket kullanılarak öğrencilerin müze gezilerine yönelik algıları incelenmiştir. Müze eğitimi ile ilgili aksiyon araştırması gibi uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmesi teorinin uygulamaya geçirilmesine, müze eğitimindeki eksikliklerin giderilmesine ve iyileştirilmesine yardım edecektir. Deneysel, karşılaştırmalı ve karma (*mixed study*) araştırmaların yapılması da müzelerde öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiğini daha iyi anlamamıza yardım ederek alan yazına katkı sağlayacaktır. Müzelerin sosyal bilgiler eğitiminde etkili olarak kullanılabilmesi için öncelikle eğitim fakültelerinde lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *Müze Eğitimi ve Uygulamaları* dersinde uygulamalı projeler yapmaları, tarihçiler ve eğitimciler ile Müzecilik Anabilim Dalı (Yıldız Teknik Üniversitesi) ve Müze Eğitimi (Ankara Üniversitesi) üzerine uzmanlaşan akademisyenlerin işbirliği yaparak koordineli bir şekilde müze eğitimi çalışmalarını yürütmeleri önerilmektedir. İlköğretim düzeyinde ise öğretmenlerin araştırma temelli ve nesne merkezli öğretim yöntemlerini kullanarak müzelerdeki eserleri öğrencilerin incelemelerini sağlamaları ve böylece geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkiyi görmelerine zemin hazırlayarak geçmişi onlar için anlamlı ve ilgi çekici hale getirmeleri önerilmektedir.

5.KAYNAKLAR

- Akmehmet, K. T. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi, *İTÜ Dergisi*, 3, 1, 47-58.
- Akyüz, G. (2009). Sanayi Müzelerinin Tarih Eğitiminde Kullanım Durumu: Rahmi M. Koç Müzesi Örneği, *Yüksek lisans tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*, Nobel Yayın, Ankara.
- Atagök, T. (1999). Yaşayan müze ve eğitim, *Sanat dünyamız*, 71, 223-227.
- Bozdoğan, A.E. (2007). Bilim ve Teknoloji Müzelerinin Fen Öğretimindeki Yeri ve Önemi, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Crane, S.A. (2000). *Museums and memory*, Stanford University Press, Stanford.
- Çulha, B. (2006). Tarihsel Mekânlarda Keşfederek Öğrenme Yoluyla Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Öğrenci Görüşleri, *Yüksek lisans tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Demir, R. (2005). Sanat eğitiminde bir program önerisi: galeri eğitim programı, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 1, 95-104.
- Erim, G. (2005). Bursa Anadolu arabaları müzesinde bir araştırma: müzede Sanat eğitimi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 2, 299-307.
- Falk, J. H. ve Dierking, L. D. (2000). *Learning from Museums: visitor experiences and the making of meaning*, AltaMira Press, Walnut Creek, CA.
- Filiz, N. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Müzelerde Nesnelerle Sosyal Bilgiler Öğrenme Tecrübesi: Fenomenolojik Bir Yaklaşım, *Yüksek lisans tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Gerçek, F. (1999). *Türk müzeciliği*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1, 63-78).
- Hein, G. E. (1998). *Learning in the museum*, Routledge, London.
- ICOM. (2006). *Code of ethics for museums*, <http://www.icom.museum>. html, (01.11.2010)
- Kaplan, F.E.S. (1994). *Museums and the making of “ourselves”: the role of objects in national identity*, Leiceser University Press, New York.
- Kuşan, Y.Ç. (2005). *Türk İslam Eserleri Müzesi’nde Milli Eğitim Müfredatı Doğrultusunda İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Eğitim Programı Hazırlama Projesi, Yüksek lisans tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lacina, J. ve Watson, P. (2003). Social studies wax museum: meeting famous Americans without leaving school, *Social Studies*, 94, 6, 281-283.
- Maccario, N. K. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 1, 275-285.
- Marcus, A. S. (2007). Representing the past and reflecting the present: museums, memorials, and the secondary history classroom, *Social Studies*, 98, 3, 105-110.
- MEB. (2008). İlköğretim 1-8. sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ile Fen ve Teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim: Talim Terbiye Kurulu kararı. <http://ttkb.meb.gov.tr/yenicalismalar/muze/muze-prmgr.pdf>. html, (24.10. 2010)
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*, Yeni Doğu Matbaası, Ankara.
- Rosenzweig, R. (2000). How Americans use and think about the past, in Stearns, P., Seixas, P. ve Wineburg, S. eds., *knowing, teaching, and learning history*, New York University Press, New York.

Sheppard, B. (2001). *Musesums, libraries and the 21st century learner*, Institute of Libraries and Museum Services, Washington, DC.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1987). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*, Remzi Yayınevi, İstanbul.

Uğur, N. (2004). ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara okulları müze eğitimi uygulamaları. *Eğitimde iyi örnekler konferansı*, www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/html, (15.10.2010)

Yilmaz, K. (2008). Constructivism: its theoretical underpinnings, variations and implications for classroom instruction, *Educational Horizons*, 86, 3, 161-172.

Wunder, S. (2002). Learning to teach for historical understanding: preservice teachers at a hands-on museum, *Social Studies*, 93, 4, 159-163.